

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

MER SPENT ENN STOLT
LITURGI SOM DUGNAD

BIBELN I NY SPRÅKDRAKT
HELHETLIG OM REFORMPROSESSER
SAMMEN I FORANDRING

LYS OG LIV

NR.1/12.
78. ÅRG.

TEMA

Sammen for Guds ansikt

VIDAR L. HAANES

Rektor

ENGASJEMENT FOR GUDSTJENESTEN

Dette året skal vi ta i bruk nye liturgier, nye salmer og melodier, ny bibeloversettelse og nye teksttrekker, fortsette trosopplæringen og arbeide med kirkeordningen.

Det er avgjørende at menighetene og de kirkelig ansatte er forberedt på innføringen av ny gudstjeneste, og vi ved MF ønsker å bidra til at reformene blir vellykkede. Sammen med Agder og Telemark bispedømme har vi kjørt et pilotprosjekt der menighetene kurses i å tenke helhetlig om kirkens reformer. I tillegg har 60 kursholdere ansvar for å kjøpe implementeringskurs i alle landets prostier, som en del av et tverrfaglig videreutdanningsprosjekt som MF leder. Både i utdanningen av prester, diakoner og kateketer og i videreutdanningen av kirkelig ansatte har vi som mål å styrke gudstjenestegleden og samarbeidet mellom menighet og stab.

Liturgireform er å finne balansen mellom tradisjon og fornyelse, sier Sindre Eide – og er på trygg luthersk grunn. Liturgi henter inspirasjon og stoff fra tradisjonen og den universelle kirke, men den skal samtidig være lokal og stedegen. Luther holdt fast ved at gudstjenesten primært var menighetens samling. Det var et viktig poeng for ham at liturgiske endringer måtte forberedes på en pedagogisk måte, ved undervisning og forkynnelse. Sangen i gudstjenesten skal gi glede og styrke fellesskapsfølelsen, sier Harald Herresthal. Luther holdt også stadig frem menighetsangens og musikkens betydning for troen og livet.

Den norske kirke kan med fordel se trosopplæringen og gudstjenestereformen i sammenheng, og både arbeide mer med innholdssiden av trosopplæringen, samt tenke trosopplæring når man utvikler nye liturgier lokalt. «Å oppdra folket til evangelisk tro og liturgisk aktivitet var ingen lett oppgave. Da gikk det atskillig lettere og fortære å avskaffe de gamle messe- og alterbøkene og erstatte dem med nye ...» skrev Helge Fæhn om reformasjonstiden. Det er kanskje ingen lett oppgave i dag heller, men på den annen side har vi nå langt flere medspillere i menighetene enn man hadde den gang. Det å bidra til kunnskap og innsikt, og til engasjement i reformarbeidet vil være en sentral oppgave for MF dette året.

Vidar L. Haanes

Innhold

S. 6 PROFIL

KVALITET OG SLITESTYRKE?

Professor Harald Herresthal er en nestor i norsk kirkemusikk. Hva tenker han om det nye liturgiske materialet – og de musikalske variantene?

S. 8 TEMA

DEN STORE SAMTALEN OM GUDSTJENESTEN

Nå kurses det i alle landets prosti: To av kursholderne, Hans Olav Baden og Henning Vik, tenker høyt om hvordan man kan arbeide lokalt med reform og fornyelse.

S. 16 KRONIKK

BIBELN I NY SPRÅKDRAKT

«Nærmere kildetekstene, nærmere de bibelske bildene, i et nytt og levende språk.» Dette var målsettingen for den nye bibeloversettelsen, og professor Karl William Weyde eksemplifiserer.

GUDSTJENESTEREFORM

Kirkerådets Sindre Eide og Hans Arne Akerø sammenfatter hva den kommende gudstjenestereformen egentlig handler om. Foto: Siv Thompson

S. 19

ANDAKT

Den som ikke kommer på gudstjeneste, går glipp av noe, sier studentprest Elisa Stokka i andakten.

S. 22

«SLIK LYDER HERRENS ORD»

Hvilke tips har forteller Birgitte Bjørnstad Sæbø til alminnelige tekstlesere? Og hvilke premisser ligger til grunn for de nye teksttrekkene?

UTGIVER

Det teologiske Menighetsfakultet
Pb 5144 Majorstuen, 0302 Oslo
Telefon: 22 59 05 00
E-post: lysogliv@mf.no
Bankkonto: 6038 05 58583
www.mf.no

Bladet kan lastes ned elektronisk på mf.no (gratis tjeneste)

REDAKSJON

Vidar L. Haanes, ansvarlig redaktør
Hallvard Olavson Mosdøl, redaktør
Marianne Torp, red. medlem

PRODUKSJON OG TRYKK

Omslagsfoto: Ellen Lande Gossner
Layout: Neue
Trykk: Østfold Trykkeri, Askim

ANNONSEINFORMASJON

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Marianne Torp. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

21 000 abonnenter mottar bladet fire ganger i året. Abonnentene består av MF-venner, studenter og ansatte, alle menighetsråd og kirkelige organisasjoner og institusjoner. Ved kildehenvisning kan artikler i Lys og liv gjengis fritt.

HALLVARD OLAVSON MOSDØL
REDAKTØR

Om å sette fingeravtrykk: I dette nummeret av Lys og liv møter du rådgiver Tom Martin Berntsen. Han arbeider med gudstjenestereform i Agder og Telemark, og har følgende å melde: Reformen skaper både entusiasme og ergrelse lokalt.

Det aner meg at dette er en erfaring flere vil komme til å dele. I mange menigheter opplever man at «nå skal alt skje på en gang». Mange steder er ikke kommet så langt med trosopplæringsreformen, så er det dette med diakoniplan og demokratireform og ny kirkeordning og ...

Rekken føles lang. Dette forklarer hvorfor jeg falt for følgende poeng fra Berntsen: «Vi må ha noen bærekraftige metaforer i Den norske kirke slik at ikke dette blir et byrå-

kратиapparat som tar pusten fra folk», sier han, og fortsetter: «I Agder og Telemark har vi laget et kursopplegg for menighetsrådene der alle reformene legges på én hånd. Tommelen er diakoni, pekefinger er misjon, langfinger er kultur/kirkerom, ringfinger er trosopplæring og lillefingeren er integrering av mennesker med særlige handicap, særskilte behov, samt integrering av fremmedkulturelle. Når vi reiser rundt, legger vi ikke ti planer på bordet, men gir dem en hånd. 'Vil dere være med å sette ett fingeravtrykk?' spør vi.»

Det er språk jeg kan like, og et bilde som funker. Lykke til i jakten på gode grep!

TEKST: ESKIL SKJELDAL
ILLUSTRASJON: LENE JACOBSEN

I SPENNINGEN MELLOM TRADISJON OG FORNYELSE

Gudstjeneste- reform

Når menighetene mottar resultatet av gudstjenestereformen, er det særlig to personer i Kirkerådet som har spilt en sentral rolle i prosessen.

– Kan dere fortelle hva denne reformen egentlig går ut på?

Hans Arne Akerø: – Reformen må forstås på bakgrunn av det regimet som har vært, der departementet fastla alle liturgier i detalj. Vi vet at mange liturgiske forslag har vokst frem i menighetene i Den norske kirke (Dnk). Nå er det utarbeidet en liturgi med mer variasjon og fleksibilitet, slik at gudstjenesten kan preges av stedets lokale kultur og de menneskene som feirer den. Dette er en trend i mange kirkesamfunn, hvor utviklingen går mot at lekfolket medvirker i større grad enn tidligere. I Dnk går vi nå lenger: Ikke bare medvirker folk i gudstjenesten, men de får også være med på å avgjøre den lokale gudstjenesten. Menighetsrådene har fått en avgjørende myndighet.

Sindre Eide: – Denne reformen er en naturlig utvikling av det faktum at Kirkemøtet overtok liturgimyndigheten. Etter hvert tok ungdommen tak i situasjonen, og i 2003 sa Ungdommens kirkemøte at det var en lengsel blant de unge etter å få større medinnflytelse på gudstjenestelivet. De mente at gudstjenesten ikke skulle være regelstyrt, men kompetansestyrt.

– Er ikke dette risikabelt? Det er utrolig mye som skal avgjøres i hver menighet.

Hans Arne Akerø: – Så godt som alle høringsinstanser ønsket at menighetsrådene skulle ta denne avgjørelsen, i samarbeid med prest og kantor. Dermed er dette demokratisk forankret i Kirkemøtet. Men det er krevende, fordi det fordrer god formidling fra prest og kantor, og en økt liturgisk bevissthet på grasrotnivå. Og det blir ikke en tilfeldig «mekking» av gudstjenesten. Rammene er meget tydelige, men alternativene kan bidra til å prege lokalprofilen på gudstjenesten.

– Hva vil dere si at liturgi er?

Sindre Eide: – For meg er liturgi et nærvær: Jeg er på hellig grunn. I møtet med Gud har jeg dyp kontakt med meg selv, min neste og med skaperverket. For meg er det ikke noe mål i seg selv at folk skal bli «glad i liturgi», men de må få oppleve at det er relevant å være i gudstjenesten: For å kjenne på Guds nærvær, ta imot Guds gaver og gå styrket ut i møte med hverdagens mange utfordringer.

Hans Arne Akerø: – Liturgi er å komme sammen for Guds ansikt, hvor vi tilber Gud og ber om hans hjelp. Fordi vi har en Gud som vil noe med oss og våre liv, mottar vi

Hans Arne Akerø,
seksjonsleder for gudstjenesteliv og kultur

Sindre Eide,
seniorrådgiver
gudstjenestereformen

Ordet og sakramentet og føres ut i tjeneste for verden.

– Det er ikke helt uproblematisk å reformere en liturgi?

Sindre Eide: – Nei. Folk er glad i den liturgien de kjenner. Det er viktig å huske på at vi står i en lang kristen tradisjon. Liturgi-reform er å finne balansen mellom tradisjon og fornyelse. Det største ansvaret ligger nok i å ikke ta fra folk deres hjerterpråk, altså det som handler om gjenkjenning av liturgien. Samtidig skal nye generasjoner involveres.

Også de må få gjenkjenne sitt språk og sine uttrykksformer.

Hans Arne Akerø: – I en luthersk kirke er det et viktig prinsipp å endre for å bevare. Liturgi er i sitt vesen noe permanent og fast, men man må også gjøre endringer. Jeg stritter imot en del endringer av det faste, jeg synes blant annet vi skifter *Fader vår* for ofte.

– Er dere stolte over resultatet?

Begge nærmest roper «ja» i kor. De påpeker at det kommer mer, blant annet nye kollektbøner og liturgi for spesielle dager.

– I tillegg vil den nye salmeboken også fornye språket og prege gudstjenestefeiringen, sier de to.

«For meg er liturgi et nærvær:
Jeg er på hellig grunn.»

TEKST: ESKIL SKJELDAL
FOTO: MARIANNE TORP

Mer spent enn stolt

PROFESSOR HARALD HERRESTHAL VED NORGES MUSIKKHØGSKOLE ER FAGLIG ANSVARLIG FOR KURSVIRKSOMHETEN SOM LEDSAGER GUDSTJENESTEREFORMEN. HVA TENKER HAN OM IMPLEMENTERINGSARBEIDET, DET NYE LITURGISKE MATERIALET – OG MUSIKKEN?

FAKTA

Navn: Harald Herresthal
Tittel: Professor i kirkemusikk ved Norges musikkhøgskole

Herresthal har tonesatt de kjente påskesalmene *Hosianna! Syng for Jesus* og *Såkorn som dør i jorden*, og har satt melodi til flere av Skeies og Ellingsens tekster. Han er leder for Kirkerådets musikkutvalg som har valgt ut de nye liturgiske seriene.

– *Først av alt; hvordan har kursingen av kurslederne gått?*

– Det har vært et flott samarbeid mellom Musikkhøgskolen, Menighetsfakultetet, TF, Misjonshøgskolen, Kirkerådet, KA, MFO og Presteforeningen, og vi har fått mange gode tilbakemeldinger. Stedegenhet er hovedoverskrift for den liturgiske reformen, og menighetene får nå en mulighet til å tilpasse det musikalske på hvert sted. Det er utfordrende, men mer demokratisk. Det blir spennende å se hvordan kurslederne har løst sine oppgaver når de kommer tilbake til den avsluttende kursuken i mars.

– *Dere som har ansvaret for liturgireformen gir ut en smørbrøddliste med 20 musikalske serier. Dere fører det faglige ansvaret over på vanlige menighetsrådsmedlemmer. Burde ikke de kvalifiserte valgt for menighetene?*

– Jeg tror diktaturets tid er forbi. Det finnes tallrike eksempler på at den autoriserte koralbok og den autoriserte liturgien førte til unødvendige stridigheter. Debatten om musikalsk kvalitet og om hva som er egnet eller uegnet vil nok fortsette, men gjennom en demokratisk prosess får alle delta, og kanskje får de også et eierskap til de valgene som tas? Det er viktig. Det liturgiske melodistoffet skal prøves ut i en periode på 3 – 6 år, deretter får vi finne ut hva som er levedyktig. Kirkemøtet bestilte større sjangerbredde, men i mange sjangre er det liten eller ingen tradisjon for å lage liturgisk musikk. Foreløpig har vi ikke fått en så stor bredde og kvalitet som vi kunne ønsket. En utvidelse av prøvetiden vil gi muligheter for å rette på det.

– *Hvilke råd har du til menighetene som nå får en 10 kilo tung bunke med noter?*

– Menighetene må ha tiltro til kantoren, som må sørge for at menigheten ikke gaper for høyt men velger riktig i forhold til menighetens forutsetninger. Den nåværende messemusikken har både slitestyrke og internasjonal høy standard. Det er derfor ingen grunn til å forandre bare for forandringens skyld. Start med å prøve ut noen få ting. Da man innførte den første norske koralboken i 1838, forstummet sangen i mange menigheter. Det ble for mye nytt. Heldigvis klarte de reformivrige ikke å utrydde den gamle religiøse folkesangen før den ble samlet og nedtegnet. Lærdommen er at vi må ta vare på det som er godt. For å få menighetene til å bli glad i det nye stoffet, trengs pedagogisk teft. Her burde kirken benyttet seg av ny teknologi og hatt penger til å lage CD-innspillinger. De fleste i en menighet lærer melodier gjennom øret, ikke gjennom notebildet. Det er et tankekors at en del gamle salmer ikke er blitt kastet ut av salmeboken fordi populære visesangere har gjort dem kjent og elsket. Det viser medienes muligheter til utbredelse av tonestoff.

– *Fortsatt er ikke salmesangen rungende etter forrige reform for over 30 år siden. Vil det ta like mange år denne gangen for å få tilsvarende dårlig sang?*

– Fra egen erfaring kan jeg ikke være enig i den konklusjonen. Dårlig salmesang eller liten deltagelse i liturgien kan ha mange årsaker. Dersom menighetsråd, trosopp-lærere, prester og kantorer ser på selve «mar-

«Jeg har selv stor glede av å synge det kirken har sunget gjennom hundrevis av år, og som med den største selvfølgelighet synges i kirkesamfunn verden over.»

kedsføringen» av de nye musikalske mulighetene i gudstjenesten som noe av det viktigste de gjør i årene fremover, tror jeg det kan skje mye positivt. Sang i gudstjenesten skal gi glede og styrke fellesskapsfølelsen. Det oppnås ikke hvis ikke melodistoffet er kjent og innarbeidet på forhånd.

– *Hva er dine personlige favoritter blant liturgiforslagene?*

– Det er mye godt melodistoff i det nykomponerte. Mitt håp er at en del menigheter prøver seg på de to gregorianske seriene som Trond Kverno har laget akkompagnement til. Jeg har selv stor glede av å synge det kirken har sunget gjennom hundrevis av år, og som med den største selvfølgelighet synges i kirkesamfunn verden over. I disse melodiene er det både kvalitet og slitestyrke. En menighet som ønsker å satse litt, vil få mye igjen dersom disse seriene prøves ut.

– *Er du stolt over det nye liturgiske materialet?*

– Jeg er vel mer spent enn stolt, og håper friheten til å ta ansvar vil fremme kreativitet og engasjement i kirken vår.

TEKST: ESKIL SKJELDAL
FOTO: TOM MARTIN BERNTSEN

Liturgi som dugnad

Reformen engasjerer – gruppearbeid i Søgne kirke.

DET PÅGÅR FOR TIDEN EN OMFATTENDE LITURGISK KURSVIRKSOMHET I ALLE LANDETS PROSTIER. LYS OG LIV HAR MØTT TO AV PERSONENE SOM FØLGER OPP GUDSTJENESTEREFORMEN I OSLO BISPEDØMME.

– *Hvordan tas gudstjenestereformen imot i menighetene?*

– Mange nye mennesker skal nå inn i planlegging og utførelse av gudstjenesten. Dette kan være uvant for enkelte menigheter. Andre menigheter har erfart at flere aktører i gudstjenesten gjør godt for alle, og at reformen hjelper til med å dyrke det arbeidet de allerede er i gang med, sier Henning. Hans Olav supplerer:

– Liturgi er sammensatt av to ord: folk og arbeid. Gudstjenesten forstås nå mer som en dugnad, og her ligger mye av logikken i reformen. Det oppleves som engasjerende.

– *Hvilke trekk ved reformen skaper særlig engasjement?*

– I Dnk de siste tyve årene har det vært en utvikling mot å tenke mer alternativt rundt gudstjenestearbeid. «Ung Messe» fra 1994 var en del av dette: Man ønsket å involvere barn og ungdom i forberedelsen av gudstjenesten. Reformen er en naturlig konsekvens av denne utvik-

lingen. Jeg merker at det som kanskje er mest positivt er selve samtalen, det at vi sitter og snakker om gudstjenesten i fellesskap. Reformen er på alles lepper. Tidligere er dette engasjementet blitt generert fra stab, men nå kommer engasjementet nedenfra, sier Hans Olav.

– *Har dere noen tips til å jobbe med ny liturgi lokalt?*

De to er ikke vanskelige å be, og fra Henning kommer en liste:

1) Gjør våren 2012 til et gudstjenestesemester. Et tips kan være at hele menighetsrådet blir enige om å gå sammen på flest mulig gudstjenester.

2) Få med naboen og hank inn nye gudstjenestemedarbeidere.

3) Få til et gudstjenesteutvalg, der for eksempel fem mennesker drar prosessen, i tillegg til prest og organist.

4) Lag minst to kvelder der man informerer og inspirerer. Få med en skuespiller som kan snakke om tekstarbeid og dramaturgi og om å etablere det hellige rommet.

5) Få med lokale artister og musikere som kan være med å prege gudstjenestefeiringen.

6) Presten og organisten må være begeistringsagenter. Om ikke de har tid, må en frivillig eller en annen i staben trå til.

Hans Olav tar høyde for at mange menigheter ikke har så mange gudstjenester før de må bestemme seg:

– På steder der det er færre gudstjenester i måneden, kan

Hans Olav Baden og Henning Vik er to av 60 kursholdere som har ansvar for å kjøre implementeringskurs i alle prosti i løpet av høsten 2011/våren 2012. Kursingen inngår som en del av et tverrfaglig videreutdanningsprosjekt som MF leder i samarbeid med Norges musikkhøgskole. For øvrig deltar Misjonshøgskolen, Det teologiske fakultet/Det praktisk-teologiske seminar ved UiO, KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon, Musikernes fellesorganisasjon, Presteforeningen og Kirkerådet i kurssamarbeidet/fagutviklingen.

FAKTA

Hans Olav Baden er kirkemusiker i Holmlia menighet og Henning Vik kapellan i Bekkelaget menighet. Begge går på liturgisk videreutdanning i regi av blant annet MF og Norges musikkhøgskole

menighetsråd, prest og organist utnytte kirkekaffen til å diskutere gudstjenesten. Lag spørreskjema og få inn folks meninger. Dersom menigheten skal involveres, må man samtale om de grepene som er gjort, - utover stabsmøte og menighetsrådsmøte. Kantoren må også skape rom og tid til å smake på nye ting: Ha forsangergrupper og bruk lokale musikerkrefter til å spille gjennom det nye. Bruk også de lokale kulturlagene, spellemannslag, kunstforening, lokalhistorielag. Alle kan ha noe å bidra med for å skape stedegenhet.

– *Hva slags plass bør barn og ungdom ha i arbeidet med denne reformen?*

– Fordel gjerne konfirmantkullet utover gudstjenestesemesteret, slik at du har noen konfirmanter med som gudstjenestemedarbeidere på hver gudstjeneste. Gi dem innsikt, overblikk og oppgaver. Tenk på at du har fått nye medarbeidere, og at det ikke er en byrde, sier Henning.

– Når det gjelder barn og ungdom tror jeg det dreier seg om en skikkelig snuoperasjon, utdyper Hans Olav.

– Tidligere har vi tenkt at familiegudstjenesten er det stedet der barn inngår. Men nå kan barn inngå aktivt som deltakere på hver gudstjeneste. Vi må åpne opp for barna og de unge som en ressurs. Ikke som morgendagens kirke, men dagens kirke. De har sin tro og gudstjenesteforståelse. Den må tas på alvor, og den må næres. Det kan virke utmattende med alle barn og unge som skal læres opp. Men man trenger faktisk ikke å bruke veldig mye mer tid. Jeg jobber med gudstjenesten og barn og unge i de rommene jeg allerede er involvert i: barnekor, speider, søndagsskole. Ta gudstjenestefokusset inn i andakter og bibeltimer.

3 om

HVA SER DU SOM DEN STØRSTE UTFORDRINGEN MED INNFORING AV NY LITURGI?

INGEBORG B. SOMMER (39)

Sokneprest i Skøyen menighet, Oslo

– Først og fremst så gleder jeg meg veldig! Det er morsomt og spennende å jobbe med ny musikk, nye formuleringer og nye samarbeidsmåter.

Utfordringen ligger først og fremst i å skape gode prosesser der flest mulig kan kjenne seg involvert. Videre blir det viktig å finne den riktige balansen mellom gjenkjenne og variasjon fra gudstjeneste til gudstjeneste, ut fra det svært omfattende musikalske materialet.

HERBORG FINNSET HEIENE (50)

Domprost i Tromsø

– Jeg går med begeistring inn i dette og er glad for det arbeidet som er nedlagt i forberedelsene. En av utfordringene er å motivere menighetsrådene til å ta fatt på denne prosessen, særlig

gjelder dette de små rådene. Her er prest og kantor nøkkelpersoner. For mange prester vil gudstjenestene ta mer tid og oppmerksomhet: presten blir prosjektleder i gudstjenesten, og leder for en større, varierende gruppe medarbeidere.

TIM HARRY BLOMBERG (42)

Kantor i Lillesand menighet

– Som kantor er jeg veldig glad i den eksisterende liturgiske musikken. Jeg tror ikke unge nødvendigvis etterspør «ny» musikk - som gjerne foreldes veldig raskt for dem

– men heller en ny «innpakning», eksempelvis i form av ulike instrumenter/band i tillegg til orgelet. Utfordringen ligger sånn sett i å velge musikk som både er bra, fleksibel og holdbar i det lange løp.

TEKST: ESKIL SKJELDAL
FOTO: MARIANNE TORP

Helhetlig om reformprosesser

FAKTA

Navn: Tom Martin Berntsen
Tittel: Rådgiver hos biskopen i Agder og Telemark bispedømme

Arbeider med implementering av demokrati – og gudstjenestereformene. Agder og Telemark har deltatt i et pilotprosjekt (ledet av MF) i forbindelse med den pågående liturgireformen.

Komponist Henrik Ødegaard har vært en av kursholderne i Agder og Telemark.

I AGDER OG TELEMARK ER MAN PÅ HUGGET: I 2010 GJENNOMFØRTE BISPEDØMMET I SAMARBEID MED MF ET PILOTPROSJEKT SOM BLE FORLØPEREN TIL ET NASJONALT KURSLEDERKURS. NÅ KURSES ALLE BISPEDØMMETS MENIGHETER I Å TENKE HELHETLIG OM KIRKENS REFORMER.

– Kristus var en mester i billedbruk, kirken er en mester i A4. Vi må ha noen bærekraftige metaforer i Dnk slik at ikke dette blir et byråkratiapparat som tar pusten fra folk, sier Tom Martin Berntsen, rådgiver ved bispedømmekontoret.

Han er skeptisk til at det nå gjennomføres så mange endringsprosesser på en gang: Diakoniplan, kirkemusikalsk plan, demokratireform, trosopplæringsreform, gudstjenestereform og reform av hele kirkens organisasjon.

– Man må bruke flere enn en hånd for å dekke alle tiltak! I Agder og Telemark har vi laget et kursopplegg for menighetsrådene der alle reformene legges på én hånd. Tommelen er diakoni, pekefinger er misjon, langfinger er kultur/kirkerom, ringfinger er trosopplæring og lillefingeren er integrering av mennesker med særlige handicap, særskilte behov, samt integrering av fremmed-

kulturelle. Når vi reiser rundt, legger vi ikke ti planer på bordet, men gir dem en hånd. «Vil dere være med å sette ett fingeravtrykk?», spør vi.

– Dere var tidlig ute med gudstjenestereformen. Hvordan har det gått?

– Hos oss skaper gudstjenestereformen både entusiasme og ergrelse. Mange mener at det er flott at de får jobbe med det de synes er det viktigste, altså gudstjenestegang og liturgi. Men det er også ergrelse fordi det kommer så mange reformer på en gang. Jeg har samtidig hatt mange flotte opplevelser i de siste årene! Det er utrolig inspirerende å få jobbe med prester som har levert viktige bidrag til gudstjenestefornyelse: Sangens plass i gudstjenesten, barnas posisjon i gudstjenesten, bønnens betydning for kirkelivet, minikurs for menigheten for å forstå hvorfor gudstjenesten er viktig osv. Folk spør: Trenger vi ny liturgi? Da svarer jeg: Nei, det gjør vi ikke! Men vi trenger en ny gudstjeneste, en ny gudstjenesteforståelse og ny entusiasme. Det er ikke ordene i seg selv som gjør forandringen, men virkningen av ordene. Hvordan vi sier «Kyrie eleison» er ikke viktig, men hva det medfører av indre og ytre bevegelse for menighetsmedlemmene, er viktig.

– Hva er erfaringene fra arbeidet med implementering av gudstjenestereformen?

– De gode erfaringene er at flere opplever at de eier gudstjenesten: Folk kjenner seg

hjemme, og sier at «det er en smak av bygda mi i denne gudstjenesten». Det ligger mye flott i involvering av det stedege. Samtidig må vi ikke glemme det lange, universelle perspektivet. Man må ikke se gudstjenestereformen isolert, men i en menighetsbyggende sammenheng: Gudstjenestefornyelse er menighetsfornyelse. Utfordringen er å finne gode forutsetninger i menighetsrådene for å lage en god gudstjenesteordning. Det er en tung prosess. Det fine nå er at man har delegert dette til gudstjenesteutvalgene.

– Hva er bestillingen din til de teologiske fakultetene?

– Jeg vil støtte den gode utviklingen som allerede er i gang; at fakultetene ønsker å være menighetene til nytte. Da må de stikke fingeren i jorda og finne en god syntese mellom det akademiske og det praktiske. Lærere må ut, studentene må ut. Lærerne må både lære fra seg og lære til seg. Vekselsbruk mellom akademisk arbeid og det å være ute blant folket er umistelig. Samarbeidet med MF om pilotkurset fungerte for øvrig veldig godt. Det er hyggelig for meg som sitter i MFs Forstanderskap å se at organisasjonen fungerer, også på grasrotnivå. MF har jo rykte på seg for å være menighetenes fakultet, så det er bare å fortsette den gode trenden!

SR-leder

Godt nyttår!

Ved utgangen av et år er mediene fulle av kavalkader, oppsummeringer og lister av forskjellig art som skal oppsummere året som man legger bak seg. Dette er også noe som vi i min vennegjeng som feirer nyttårs-aften sammen hvert år av og til gjør, oppsummerer året, forteller historier som har preget oss, og som vil huskes som viktige deler av året som gikk. Vi møter det nye året med å oppsummere det gamle, og med forventning og spenning til det som kommer. At jeg har et ambivalent forhold til 1. januar handler nok mye om nettopp motsetningen mellom nyttårsaften som en dag hvor et stort og fargerikt lerret presenteres. Lerretet er året, med tegninger, skriblerier og bilder som fyller det hele. Det er mye å se på, min-

nes og huske. Nyttårsaften er en dag og en kveld hvor man ofte ser på det lerretet man vil ta vare på som minner om året 2011.

1. nyttårsdag derimot er dagen hvor man våkner opp til et helt flunkende nytt og hvitt lerret. Det kan være en skremmende følelse og en øredøvende stillhets støy som får meg til å bli litt usikker på hvor og hvordan jeg skal begynne. For med et blankt lerret som man har 366 dager på å fylle, hvor starter man? Det er her tomhetsfølelsen i meg stammer fra.

Men, et år er ikke så annerledes fra andre store prosjekter. Alle lange reiser starter med ett skritt! Så jeg lager en snømann med nevøen og niesa mi, drikker kaffe og leser boka jeg ville lese i juleferien. Jeg sender sms

til venner jeg ønsker å se igjen, og forbereder meg på å komme tilbake til MF som student, og som studentrådsleder. Alt dette er skritt i retning av hvordan 2012 vil bli husket. Så gjelder det å ta med disse små tingene på lerretet og. Et år er ikke bare «best of»-lister og glossy kavalkader. Det er også de små tingene, og de er det tross alt flest av, når man ser godt etter.

Petter Normann Dille

NYVALGT SR-LEDER,
TEOLOGISTUDENT PÅ MF

KANDIDATER VED MF HØSTEN 2011

BACHELOR I KULTUR- OG SAMFUNNSFAG

Solveig Kristine Andersen
Arne Øystein Rambekk

CAND.THEOL.

Eldfrid-Marie Hollevik Bakken
Svein Elgvin
Stian Heggedal
Robert Knudsen
Kristine Skree Kristiansen
Ellen Marie Skillingstad

MASTER OF RELIGION, SOCIETY AND GLOBAL ISSUES

Dag Fanuel Birkeland

MASTER I KRISTENDOMSKUNNSKAP

Sunniva Lindekleiv
Åse Kristine Norlund

MASTER I TEOLOGI

Ralph Alexander Maurice Golding
Mari Holm

ERFARINGSBASERT MASTER I RLE/

RELIGION OG ETIKK

Suzie Elisabeth Skarpholt

PH.D.

Ragnar Andersen
Asle Eikrem
Tone Stangeland Kaufman
Espen Schjetne
Tor Torbjørnsen

PRAKTISK-TEOLOGISK UTDANNING

Ragnhild Gilbrant

REFLEKSJON OVER FORELESNING

Illustrasjon:
Aina Marie Svendsen

Asbjørn Finholt

Advokat

Postboks 7,
2001 Lillestrøm

Tlf. 63 81 60 80

VITAL BASE® Benkeputer

Putene har en sterk aldri- og varmebestandig friksjonsduk på undersiden som sørger for at den ligger i ro på benken. Alle putene har glidelås for enkelt vedlikehold og rengjøring av trekk. Mer enn 400 fargenyanser i flammehemmende tekstiler av ull og ullblandinger.

Be om prøver og pristilbud!

VITAL BASE

Your Challenge - Our Science

Myravegen 9, N-6060 Hareid
Tel +47 70 09 59 50 | firmapost@vitalbase.no
www.vitalbase.no

Individuell tilpasning og ergonomisk utforming. Seteputer, ryggputer, kneleputer, formtilpasning. Nesten alt er mulig.

Forskning aktuelt

Publikasjoner

Førsteamanuensis **Liv Ingeborg Lied** er medredaktør av festskriftet for professor Einar Thomassen, Universitetet i Bergen: Bull, Christian H.; Lied, Liv Ingeborg; Turner, John D.: *Mystery and Secrecy in the Nag Hammadi Collection and other Ancient Literature: Ideas and Practices: Studies for Einar Thomassen at sixty*. Brill Academic Publishers 2012. Hun bidrar dessuten med artikkelen: *Those who know and those who don't: mystery, instruction, and knowledge in 2 Baruch*. Professor emeritus **Magne Sæbø**, som fylte 83 år den 29. januar, har nettopp utgitt sin oversettelse og fortolkning av Ordspråkene (*Sprüche*) i den anerkjente serien *Das Alte Testament Deutsch* (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 2012). Førsteamanuensis **Kjetil Fretheim** har publisert artikkelen *Development, ethics and theology: interdisciplinary connections and challenges* i *Journal of Global Ethics* nr. 3, 2011. Universitetslektor i gresk **Glenn Wehus** har sammen med Anastasia Maravela (UiO) skrevet to artikler i *Arr: Idéhistorisk tidsskrift*, om magiske tekster i Oslos papyrussamling. I siste nummer av *Halvårsskrift for praktisk teologi* (2/2011), er det flere bidrag av MF-ansatte. Universitetslektor **Hallvard Olavson Mosdøl** har skrevet *Om relasjonenes plass i arbeidet med gudstjenestereformen*; stipendiat **Marianne Rodriguez Nygaard** om *Diakonens profesjonsvilkår i Den norske kirke* og stipendiat **Ingrid Christine Reite**: *Hvem, hva, hvordan? Læring i presteutdanningen*. I anledning førsteamanuensis **Arild Romarheims** 65-årsdag er det utgitt et særnummer av *Norsk Tidsskrift for Misjonsvitenskap* nr. 3-4/2011, med artikler av Romarheim selv, flere kolleger ved MF, samt en oversikt over Romarheims produksjon.

Det var hele sju disputaser ved MF i løpet av 2011. Den 11. november forsvarte cand.theol. **Tor Torbjørnsen** sin avhandling «Gud hjelpe meg!» *Religiøs mestring hos pasienter med Hodgkins sykdom. En empirisk, religionspsykologisk studie*. Master i teologi **Asle Eikrem** forsvarte 2. desember sin avhandling *Ontology and Religious Discourses: The ontological conditions of religious discourses reconstructed in connection with philosophical perspectives provided by Dewey Z. Phillips, Erica Appelros and Paul Ricoeur*. 9. desember disputerte

Doktorgradsdisputaser

Det var hele sju disputaser ved MF i løpet av 2011. Den 11. november forsvarte cand.theol. **Tor Torbjørnsen** sin avhandling «Gud hjelpe meg!» *Religiøs mestring hos pasienter med Hodgkins sykdom. En empirisk, religionspsykologisk studie*. Master i teologi **Asle Eikrem** forsvarte 2. desember sin avhandling *Ontology and Religious Discourses: The ontological conditions of religious discourses reconstructed in connection with philosophical perspectives provided by Dewey Z. Phillips, Erica Appelros and Paul Ricoeur*. 9. desember disputerte

cand.theol. **Espen Schjetne** over avhandlingen *Autonomi og sosial kompetanse. Moraloppdragelse i den offentlige grunnskolens seksual- og samlivsundervisning*. Og tilslutt cand.philol. **Trine Anker** med sin avhandling *Respect and Disrespect: Social Practices in a Norwegian Multicultural School* den 20. desember.

I anledning Tor Torbjørnsens disputas, fra venstre; rektor Vidar L. Haanes, førsteopponent professor dr. Nils G. Holm, Åbo, doktorand Tor Torbjørnsen, andreopponent professor dr. Pål Repstad, Kristiansand, og leder av bedømmelseskomiteen professor dr. Leif Gunnar Engedal, MF.

I anledning Espen Schjetnes disputas, fra venstre; leder av bedømmelseskomiteen professor dr. Heid Leganger-Krogstad, MF, førsteopponent professor dr. Elisabet Haakedal, Kristiansand, doktorand Espen Schjetne, andreopponent førsteamanuensis dr. Jon Magne Vestøl, Oslo, og rektor Vidar L. Haanes.

I anledning Trine Ankers disputas, fra venstre; rektor Vidar L. Haanes, førsteopponent professor dr. Mary Elizabeth Moore, Boston, doktorand Trine Anker, andreopponent professor dr. Kåre Fuglseth, Bodø, og leder av bedømmelseskomiteen professor dr. Sverre Dag Mogstad, MF.

Tidsskriftsammenslåing

Tidsskrift for Teologi og Kirke (TTK) og Norsk Teologisk Tidsskrift (NTT) ble fra 2012 slått sammen under navnet Teologisk Tidsskrift. MF og TF står som likeverdige eiere, Peder Gravem og Tarald Rasmussen fortsetter som redaktører, og tidsskriftet vil som tidligere utgis på Universitetsforlaget.

MF-prosjekt Sammen i forandring

ILLUSTRASJON: PÅL KJETIL BOTVAR
(HENTET FRA BOKA SAMMEN I FORANDRING)

ERLING BIRKEDAL
FORSKER OG PROSJEKTLEDER
FOR MENIGHETSUTVIKLING I
FOLKEKIRKEN

– *Det er stor oppmerksomhet om endringer i kirken for tiden. Hva tenker du dette betyr for medarbeidere i menighetene?*

– Jeg tenker det grovt sett er to ulike opplevelser av dette blant kirkelige ledere:

For det første er det dem som ønsker dette velkommen og aktivt vil bidra i endringsprosesser. Det kan være en drøm om faglige utfordringer eller en bedre arbeidssituasjon.

For det andre er det dem som søker stabilitet og ro, en forutsigbar arbeidssituasjon. Disse opplever nok at det nå er mer enn nok reformer og planer i kirken.

– *Hva gjør du og MF i møte med denne situasjonen?*

– Vi må erkjenne at det vil bli endringer i kirken fremover som vil berøre både ansatte og de som sitter i råd og utvalg. Spørsmålet blir heller hvem som tar styringen og hvordan endringene skal innvirke på arbeidet lokalt.

MF ønsker å skape en arena for refleksjon og innovasjon for lokale kirkeledere i den tiden vi er i. Vi vil være i dialog med mennesker som er ledere av endringsprosesser. Vi vil stimulere ansatte, tillitsvalgte og frivillige til å reflek-

tere over hva som er kjernen i kirkens virksomhet: Hva er menigheten kalt til å være og kalt til å gjøre? Det er kirkens og menighetens oppdrag som må være det grunnleggende, og så må de ytre rammer tilpasses dette.

– *Hva gjør dere konkret ved MF?*

– Ved MF er jeg involvert i to store arbeidsprosesser: Et utviklingsprogram for menighetene samt videreutdanningskurs for ansatte.

Fra høsten 2011 startet vi på nytt opp med en «3-årig reise» med Menighetsutvikling i folkekirken i 14 menigheter. Grupper fra disse menighetene er med på kurs/dialogkonferanser én dag hvert halvår. De er med i en styrt arbeidsprosess disse tre årene, der de utforsker sin fortid, sin nåtid og blir utfordret til å eksperimentere og legge planer for sin fremtid. Vi arbeider for at enda flere menigheter skal få mulighet til å bli med på slike 3-årige arbeidsprosesser, og fra høsten 2012 starter vi opp et nytt kurs i Menighetsutvikling i folkekirken. I likhet med tilsvarende kurs i 2009-2010, planlegger vi her en studietur til Sør-Afrika.

I løpet av våren 2012 vil videreutdanningskurset Ledelse av utviklingsprosesser i menigheten med ca. 30 deltakere, avsluttes. Mer informasjon om kursene kan finnes på mf.no/menighetsutvikling

Vi har det siste året også utviklet to bøker om temaet: *Sammen i forandring. Refleksjoner om menighetsutvikling i folkekirken* (IKO-Forlaget 2011) og *Menighetsutvikling i folkekirken. Erfaringer og muligheter* (IKO-Forlaget 2012).

Bibelen i ny språkdrakt: Bibel 2011

«NÆRMERE KILDEKSTENE, NÆRMERE DE BIBELSKE BILDENE, I ET NYTT OG LEVENDE SPRÅK.» DETTE VAR MÅLSETTINGEN FOR DEN NYE BIBELOVERSETTELSEN, BIBEL 2011, FRA BIBELELSKAPET.

KARL WILLIAM WEYDE
PROFESSOR DET GAMLE
TESTAMENTET

mer *konkordant* oversettelse enn den forrige bibeloversettelsen NO78/85 har, og få tydeligere frem den hebraiske stilfølelsen. Samtidig skal grunntekstens mening gjengis riktig. I Bibel 2011 har det i enkelte tilfeller ført til nye ord og uttrykk:

Første Kongebok forteller at Gud møtte profeten Elia på Guds fjell, Horeb. Foran Herren, heter det, kom en stor og sterk storm, og etter den kom et jordskjelv, men Herren var ikke i noe av dette. NO78/85 fortsetter slik: «Etter jordskjelvet kom det en ild; men Herren var ikke i ilden. Etter ilden kom lyden av en svak susing» (1 Kong 19,12). Uttrykket «svak susing» er ikke helt treffende. Ordlyden på hebraisk uttrykker noe i retning av en *tynn stillhet*, men dette ville være dårlig norsk. Løsningen ble et nytt uttrykk: «skjør stillhet», for ordet «skjør» bevarer kontakten med det konkrete «tynn» og kan også brukes om det mer abstrakte «stillhet». I tillegg er verbene fjernet, i samsvar med grunnteksten. Dermed har man greid å overføre hebraiskens fortettede fremstilling til norsk og bevare dramatikken i fortellingen: «Etter jordskjelvet en ild, men Herren var ikke i ilden. Etter ilden – lyden av skjør stillhet.»

NÆRMERE KILDEKSTENE

Å komme nærmere kildetekstene vil si å forsøke å unngå forklarende omskrivninger i oversettelsen. I stedet prøver man å gjenskape den knappe uttrykksmåten vi finner i mange hebraiske tekster, det vil si å gi en

På norsk bruker vi uttrykket «kreti og pleti» og mener, kanskje litt nedsettende, alle og enhver. At ordparet er hebraisk og brukes sju ganger i GT, er nok mindre kjent, ganske enkelt fordi NO78/85 (og 1930-oversettelsen) oversetter det helt annerledes: «(hele) livvakten» eller «kongens livvakt». Dette er nok saklig korrekt, men altså svært fritt oversatt. Kreti og pleti betegner trolig to folkeslag: kreterne og pletterne. Bibel 2011 har tatt konsekvensen av det, derfor heter det nå i 2 Sam 8,18 at en av kong Davids menn, Benaja, var fører for kreterne og pletterne – og ikke: «høvding over livvakten» (NO78/85). Oversettelsen «kreterne og pletterne» er også brukt i andre forekomster av det hebraiske uttrykket – og med en forklarende fotnote: *kreterne og pletterne*: kongens livvakt. Bibel 2011 er her på linje med nye danske, svenske og flere engelske og tyske bibler.

NYE BIBLEMANUSKRIFTER

Det hebraiske manuskriptet man hittil har bygd oversettelsen på, er fra ca. år 1000 e.Kr. Qumran-tekstene fra ørkenen ved Dødehavet har gitt oss tilgang til bibelma-

nuskripter som er over tusen år eldre, og i noen tilfeller bedre. Det gjelder blant annet seks manuskripter til Samuelsbøkene. De tre viktigste, funnet på 1950-tallet, ble utgitt i bokform med kommentarer i 2005. Bibel 2011 har i 1 Sam 10,27–11,1 tatt inn en tekst derfra. Den forteller om herjingene til den grusomme Nahasj, kongen over amonittene, et av Israels nabofolk. Også den jødiske historieskriveren Josefus (1. årh. e. Kr.) kjente til dette avsnittet i bibelfortellingen. I 1 Sam 1,24–25 har Qumran-tekstene et tillegg som bare delvis er bevart, men disse par linjene finner vi i oversettelsen til gresk, Septuaginta (ca. 200 f.Kr.). Derfor mener man at bokrullen fra Qumran opprinnelig så ut slik som den hebraiske teksten som lå til grunn for Septuaginta. Dette samsvaret styrker den litt lengre greske tekstens troverdighet. Derfor følger Bibel 2011 her Septuaginta og gir oss dermed tilleggsinformasjon om Samuel og hans foreldre. For øvrig har Bibel 2011 en rekke fotnoter med henvisninger til tekstmateriale i Qumran.

FRODIG SPRÅK

Språket i grunnteksten er iblant ganske frodig – ja, i den grad at en ordrett oversettelse ville kunne skygge for budskapet. Dette problemet sto man overfor blant annet i fortellingene om den unge David, før han ble konge. Under striden med den rike saueeieren Nabal holder David en tale som Bibel 2011 gjengir slik: «Måtte Gud la det gå meg ille både nå og siden om jeg lar en eneste av mennene hans leve til det blir morgen» (1 Sam 25,22). På hebraisk uttrykker David seg atskillig røffere, nærmest vulgært: «Måtte Gud la det gå meg ille ... om jeg lar en eneste av dem som pisser på veggen, leve til det blir morgen.» Denne folkelige uttrykksmåten er også andre steder i GT oversatt med «mennene» (eller «mann» eller «mannfolk»). Her har Bibel 2011 stort sett fulgt NO78/85 og dermed beholdt en mer moderat ordlyd – for å fremheve budskapet. Også flere nye oversettelser på andre språk, inkludert de danske og svenske biblene, har en tilsvarende gjengivelse av grunnteksten.

STØRRE PRESISJON, KORTERE TEKST, MODERNE NORSK

Prinsippet nærmere kildetekstene innebærer også økt forståelse for at ulike saksområder

og sjangre har sitt språk. Det gjelder blant annet krigsskildringer med ord og uttrykk fra militærspåket. De er nå oversatt mer korrekt enn i NO78/85 – og naturligvis til ajourført norsk: Å *kringsette* er i Bibel 2011 blitt til å *omringe* (1 Sam 11,1); *flokker* er omgjort til *avdelinger* (1 Sam 11,11); *mellom brynjeskjørtet og brynjen* er rettet til *mellom brynjeplatene* (1 Kong 22,34); det gammel-dagse *trenet* er blitt til *krigsutstyret* (1 Sam 25,13) og *høvdingene for stridsvognene* til *vognkommandantene* (1 Kong 22,32).

I beskrivelsen av religiøst forfall nevner NO78/85 blant annet «folk/menn som drev tempelutukt». Dette litt uklare uttrykket er nå erstattet med «de mannlige tempelprostituerte» (1 Kong 14,24; 15,12). De to *skjøgene* som kong Salomo dømte mellom, er blitt til to *prostituerte kvinner* (1 Kong 3,16; slik også i 1 Kong 22,38). Og Første Kongebok ender nå med å fortelle at den frafalne kongen over Israel «gjorde Herren, Israels Gud, rasende», mens den samme kongen ifølge NO78/85 «vakte harme hos Herren Israels Gud» (1 Kong 22,54).

Bibel 2011 formulerer seg friskt, men saklig treffende i fortellingen om dem som fulgte med israelittene under ørkenvandringen: «Rakkerpakket som fulgte med dem, var umettelig,» opplyser 4 Mos 11,4a. Det hebraiske ordet som er oversatt med «rakkerpakket», er enestående i GT. NO78/85 har en mye lengre og friere gjengivelse: «Flokken av fremmede som hadde sluttet seg til dem, fikk veldig lyst på mat.» Her har Bibel 2011 redusert antall ord fra 14 til 7 – en halvering! – og kommet nærmere den hebraiske teksten. Slik bidrar dette halvverset til at Bibel 2011 er drøyt 17 000 ord kortere på bokmål og nesten 13 000 ord kortere på nynorsk enn NO78/85 – og nærmere kildetekstene.

Å oversette bibeltekster er fascinerende og utfordrende. Og det er et arbeid som neppe er avsluttet én gang for alle med Bibel 2011. Slik må det være dersom Bibelens budskap skal tale til nye generasjoner.

Desmond Tutu forteller fra Bibelen

Guds barn Bibelfortellinger

Dette er erkebiskop Desmond Tutus egen barnebibel. Her løfter han fram og gjenforteller 56 historier fra hele Bibelen. Gjennom tekster og korte bønner understreker han at vi alle er Guds barn og at vi er en del av Guds drøm for jorden.

Desmond Tutu har selv valgt ut de mest talentfulle kunstnerne han kjenner til å illustrere fortellingene. Resultatet har blitt et variert og spennende uttrykk. Passer best for barn fra 4 til 10 år. *Guds barn* er gitt ut både på bokmål og nynorsk. 128 sider.

298,-

Kjøp boka på bibel.no eller iko-forlaget.no
Du får den også i din lokale bokhandel.

Folk

REDIGERT AV
MARIANNE TORP

PERSONALNYTT

Kommunikasjonsrådgiver Kristin Walstad har sagt opp sin stilling fra 1. april. Hun begynner i ny stilling i Bærum kommune og skal jobbe med kirke, kultur og samarbeid.

BOKLANSERING

Det var duket for dobbel boklansering på MF i november da Luther forlag markerte utgivelsene av Sjur Isaksens *Med Ordet gjennom året* og *Det hellige året* av Peter Halldorf. Begge bøkene har kirkeåret som utgangspunkt. Isaksen gir betraktninger til alle evangelietekstene i andre tekstrekk, og Halldorfs bok handler blant annet om kirkeårets betydning og puls gjennom kirkens 2000-årige historie.

AKTUELT OG SPENNENDE TEMA PÅ JANUARKURSET

Siri Bjorstad Hjermonn er lærer på vg. skole i Florø og deltok for første gang på MFs etterutdanningskurs for lærere. Hun var svært fornøyd med det aktuelle temaet Ungdom, religion og populærkultur og roste de dyktige foreleserne.

PRESTEKARRIERE I NORD-NORGE?

Ingvil Eliassen (t.v.) og Inger Hvindenbråten var sammen med mange andre kirkelige arbeidsgivere samlet på MF for å rekruttere til stillinger i kirken. Her gjaldt det Nord-Hålogaland bispedømme hvor de trenger flere prester. Inger Hvindenbråten er teolog fra MF.

GJESTEFORLESNINGER

Hendrik P. de Roest, professor i praktisk teologi ved Protestant Theological University, Leiden, Nederland, foreleste på MF i november. *God at street level. The theological identity of street pastors* og *We learned it at our Mothers' Knees*, var tema for forelesningene hans. Her sammen med professor Gunnar Heiene.

MF-DELEGASJON TIL SAN FRANCISCO

I november reiste flere av MFs ansatte til San Francisco for å delta på verdens største religionsfaglige konferanse, arrangert av American Academy of Religion (AAR) og Society of Biblical Literature (SBL). Bildet er fra «Nordic Reception» som fant sted under konferansen. Mottagelsen arrangeres av de nordiske teologiske fakulteter for å informere om nordisk teologisk og religionsvitenskapelig forskning og utdanning.

Fra venstre: Vidar L. Haanes, Geir Otto Holmås, Kristin Graff-Kallevåg og Tone Stangeland Kaufman.

EN TROENDE KROPP

Dette var tema for gospelmessen i november. Professor Jan-Olav Henriksen preket og Geir Otto Holmås ledet gospelbandet bestående av MF-studentene (f.v.) Maria Krogtoft Liholt, Vetle Leksebø, Kristine Bekken Aschim, Jørgen Kleiven, Thomas Erlandsen, May Sofie Fagermoen og Katrina Myhren.

BONHOEFFER-SEMINAR PÅ MF

Hovedbidragene var ved dr. Lisa Dahill (Trinity Lutheran Seminary, Columbus, Ohio) over temaet *Bonhoeffer and Spiritual Formation. Reading from the underside of Selfhood* og professor Tor Johan Grevbo (Diakonova) med temaet *Bonhoeffer som sjelesørger*.

Andakten

TEKST: ELISA STOKKA

Tidligere biskop Bjørn Bue var sokneprest i Gand menighet da jeg var tenåring. Han inspirerte oss ungdommer til å komme på gudstjeneste hver søndag kl. 11. Han sa at gudstjenesten var menighetens hovedsamling, og at den som ikke kom på søndagens gudstjeneste gikk glipp av noe. Gudstjenesten ble møteplassen, med Gud og med hverandre.

Noe av det som gjør MF til et annerledes studiested, er at vi daglig har samlinger i kapellet, gudstjenester og tidebønner. Dette er møte-

plasser mellom ansatte og studenter. Og Gud møter oss der vi er. Lovsangen lyder, bønner bes og Ordet formidles. Den lange rekken som vandrer frem mot nattverdbordet for å strekke sine hender frem og ta imot Kristi helt konkrete gave til oss, i brød og vin. Vandringsen fra bordet med Kristi helt konkrete nærvær i vår kropp gjør at vi kan møte det som ligger foran i tillit og overgivelse. Velsignelsen lyses over oss enten livet er godt eller vondt.

Arbeidsmåter og inspirasjon til menighetsutvikling i folkekirken

Erling Birkedal, Harald Hegstad og Turid Skorpe Lannem (red.)

NYHET

Sammen i forandring Refleksjoner og menighets- utvikling i folkekirken

Hva skal en menighet være, og hva skal en menighet gjøre? Og hva er menighetsutvikling? Denne boka inneholder 13 artikler med refleksjoner knyttet til menighetsutvikling, på grunnlag av erfaringer gjort i menigheter i Den norske kirke. Den gir innsikt i og kommer med forslag til hvordan man kan arbeide med menighetsutvikling i en folkekirkelig sammenheng.
236 sider • kr 298,-

Les mer på www.iko-forlaget.no

NYHET

Menighetsutvikling i folkekirken Erfaringer og muligheter

Boka er et resultat av prosjektet *Menighetsutvikling i folkekirken i perioden 2008–2011*. I de tre første artiklene presenteres erfaringer med utviklingsarbeidet i prosjektet. I de andre artiklene presenteres ulike perspektiver på fagfeltet, som for eksempel: trosopplæring som drivhjul i menighetsutvikling, ungdoms kontaktflate med kirken, menighetsutvikling i det flerkulturelle samfunn, menigheten som organisasjon og endringsledelse. Boka henvender seg til alle som er interessert i menighetsutvikling som praktisk-teologisk fagfelt.
256 sider • kr 358,-

iko
IKO FORLAGET AS

Tlf. 22 59 53 00
E-post ordre@iko.no
www.iko-forlaget.no

NYE BØKER TIL GUDSTJENESTEREFORMEN

Gudstjeneste for Den norske kirke gir hjelp til alle som er interessert i å få innsikt i gudstjenestefornyelsen.

Gudstjeneste for Den norske kirke
(bokmål) ISBN 978-82-514-0754-0
Gudstjeneste for Den norske kyrkja
(nynorsk) ISBN 978-82-514-0755-7
Kr 199,-

La tekstene tale er en håndbok til *Tekstbok for Den norske kirke 2011*. Den retter seg til alle som arbeider med gudstjenesten, og forbereder innføring av nye teksttrekker i Den norske kirke. Boken presenterer de 731 lesetekstene i den nye tekstboken. Til den enkelte tekst er det momenter til overveieelse, røde tråder til andre tekster i tekstboken, og minst to salmeforslag. Målet er å stimulere til kreativt arbeid med gudstjenesten. Boken er skrevet av Harald Kaasa Hammer.

La tekstene tale
ISBN 978-82-514-0759-5
Kr 345,-

Her gis det en kortfattet innføring i særpreg og kjernebegreper i gudstjenesteordningen av 2011 og konkret hjelp til å utarbeide menighetens lokale grunnordning for gudstjenestelivet.

Sammen for Guds ansikt
(bokmål) ISBN 978-82-514-0751-9
Saman for Guds andlet
(nynorsk) ISBN 978-82-514-0760-1
Kr 135,-

Eide
FORLAG

Kjøpes i din lokale bokhandel eller fra forlaget på ordre@eideforlag.no eller www.eideforlag.no
For informasjon og bestilling av våre digitale løsninger se www.gudstjeneste.no eller www.gudstjeneste.no.

Boktipset Ordet gjennom året

SOLVEIG ELIN BRU-OLSEN

Som et av elementene i den omfattende gudstjenesterenormen, ble det fra 1. søndag i advent 2011 innført nye teksttrekker for Den norske kirke. Her stilles vi overfor mange nye tekstutvalg, og i motsetning til forrige tekstboks to teksttrekker, har vi nå fått tre.

De nye teksttrekkene var en av de to motivasjonsfaktorene som fikk MF-universitetslektor Sjur Isaksen til å begi seg ut på en omfattende skriveprosess. I og med nytt tekstutvalg vil mye av litteraturen og de tekstlige hjelpemidler som til nå har vært benyttet, ikke ha samme aktualitet lenger. *Ordet gjennom året* er den første av tre bøker ment som en håndrekning til alle som på ulikt vis arbeider med kirkeårets evangelie-

tekster – enten det dreier seg om prekenforberedelse, bibelgruppesamtale eller personlig andaktsstund. Den foreliggende boka knyttes til kirkeårets andre teksttrekke som vi er i nå, og de to andre vil utgis etter hvert som tredje og første teksttrekke tas i bruk.

Samtidig med dette praktiske utgangspunktet kjente Isaksen også på den inspirasjonen som er like gammel som evangeliet selv; motivasjonen som springer ut av selve inkarnasjonen. En kroppsliggjort Gud er en språkliggjort Gud. Gjennom Guds komme til verden som et lite menneskebarn, la Gud seg inn under det menneskelige språks muligheter og begrensninger. Sjur Isaksen ønsker gjennom sin bok å antyde noen av gudsrikets hemmeligheter som ligger skjult i dette språket. Han vil gå på sporjakt og på ordjakt og utrettelig fortsette sin søken etter ord som kan nå inn til menneskers hjerte og spille Guds kjærlighet der. Den tvetydige boktittelen *Ordet gjennom året* er selvsagt ikke tilfeldig valgt. Isaksen ønsker å nærme seg ordene om og ordene fra Ordet selv på nye måter og med ny intensitet. Jesu ord er altså forankringen som han knytter sine

egne personlige troserfaringer opp imot og forbinder dem med våre liv og vår kultur. Og som forfatteren selv uttrykker det: «Fordypningen i disse Jesu ord har gitt meg kanskje mine beste år - til stor personlig velsignelse.»

Boka er ikke primært skrevet ut fra eksegetisk kommentar-innfallsvinkel men er snarere assosierende. Et vers fra hver tekst får likevel en grundigere eksegetisk behandling, og vi finner også spørsmål til bruk i for eksempel bibelgrupper.

Ordet gjennom året
Sjur Isaksen,
Luther Forlag (2011)

TEKST: ESKIL SKJELDAL
FOTO: PIRJO KRABYE

DET ER IKKE BARE NY LITURGI PÅ GANG. FRA OG MED 1. SØNDAG I ADVENT 2011 HAR DEN NORSKE KIRKE OGSÅ FÅTT NYE TEKSTREKKER.

«Det står skrevet ...»

«Fortellingene er valgt ut slik at de til sammen dekker hele bibelhistorien.»

Prest Harald Kaasa Hammer har vært sentral i arbeidet med å sette sammen de nye tekstrekkene, og han forteller her om tanken bak utvalget. Birgitte Elin Bjørnstad Sæbø, forteller og universitetslektor II i praktisk teologi ved MF, gir innspill til hvordan man kan arbeide med selve tekstlesningen.

– Harald, kan du si noe om den logikken som ligger bak det at vi nå har fått nye tekstrekker?

– Det at de samme tekstene har kommet annethvert år, har vært slitsomt både for menighet og prest, men også for tekstenes del. Nå har vi fått tre tekstrekker. For det andre har vi fått en poetisk tekst og en bibelfortelling til hver kirkeårsdag. Fortellingene er valgt ut slik at de til sammen dekker hele bibelhistorien. Tidligere var bibelhistorien et fast innslag på skolen. Nå tar kirken dette ansvaret.

– Kan du si noe om hva dere har prioritert i utvalget av tekster?

– Vi har fått flere tekster til alle leddene i den apostoliske trosbekjennelse. Den forrige tekstboken hadde fokus på frelsen i Kristus, men når det gjaldt 1. og 3. trosartikkel, var den noe mangelfull. Vi har funnet frem

bibeltekster som er sentrale i katekismetradisjonen, tekster som belyser de fem nettverkene Gud har satt oss inn i: menighet, samfunnsliv, ekteskap, familie og arbeidsliv.

– «Inkluderende språk» har vært et formål i dette arbeidet. Dere har altså med noen forhåndsdefinerte verdier inn i arbeidet. Er det ikke problematisk å møte Bibelen med en definert ideologi?

– Jo, det er det. Men vi har ikke lett etter gode tema, men gode tekster. I treenighetstiden har vi gjort en varsom gruppering av søndagens tekster, men vi har ikke funnet tekster etter en bestemt temaplan. Et av de prinsippene vi har arbeidet etter, er «større bredde av tekster». Det er en åpen tilnærming. Vi har ikke kjent oss forpliktet til å beholde alle tekstene i forrige tekstbok, men har vurdert dem sammen med andre kirkers tekstutvalg, og også vurdert de over 500 endringsforslagene fra høringen i 2008-2009.

– På dine kurs, Birgitte, veileder du tekstlesere. Kan du si noe om hvordan en god tekstforberedelse bør være?

– Start en uke før med å lese teksten. Man må ha satt seg inn i teksten for å formidle den levende. Det er en god

regel å lese teksten høyt for seg selv, slik at man kan finne en naturlig og muntlig måte å fremføre på. Velg deg gjerne ut ett nøkkelord, eller en setning, som du opplever som viktig: Lær den utenat. Jeg slår et slag for utenatlesning generelt, det gir en helt annen forståelse for teksten.

– Kan man øve seg opp til å bli en god tekstleser?

– Det kan man absolutt! Dette handler om tilstedeværelse, man må falle til ro og lytte til teksten. Bibelfortellingene står godt alene. Et eksempel: I en forestilling jeg turnerer med, er det noe i Joh 9 som er ganske humoristisk. Noen tror jeg har diktet dette inn. Det har jeg ikke, men den gamle tekstboken hoppet over disse delene av fortellingen. I kirken har vi nok tradisjonelt fokusert på poengene og meningen i teksten, mer enn selve fortellingen. Da har man gått glipp av både fortellingen og kanskje noen poeng også? Jeg liker at det er en åpning for at tekstene kan stå for seg selv. Man må ikke utlegge preteksten hver søndag, Jesus gjorde ikke alltid det. Han fortalte liknelser, men forklarte dem sjelden. Han våget å la fortellingene stå åpne og slik kunne de falle litt ulikt til jorda, som såkornet. Det er verdt å merke seg. Men så var han jo også en god forteller!

MF TILBYR EN REKKE STUDIEPROGRAM SOM GIR KOMPETANSE FOR ARBEID I KIRKE, SKOLE OG SAMFUNN.

ÅRSSTUDIER

Interkulturell kommunikasjon
Årsstudium i kristendom/RLE
Årsstudium i samfunnsfag

BACHELORPROGRAMMER

Bachelor i teologi
Religion, kultur og samfunn
Ungdom, kultur og tro

MASTERPROGRAMMER

Master i diakoni
Master i kirkelig undervisning
Master i kristendomskunnskap
Master i teologi
Master in Religion, Society and Global Issues
Erfaringsbasert master i praktisk teologi
Erfaringsbasert master i RLE/religion og etikk
Master i klinisk sjelesorg

MASTERPROGRAM, 5-ÅRIG

Lektorprogrammet

PROFESJONSSTUDIET I TEOLOGI

Profesjonsstudium teologi
Praktisk-teologisk utdanning (ettårig)

DOKTORGRADSPROGRAMMET

Ph.d.-graden

**HUSK SØKNADSRISTEN
15. APRIL (SAMORDNA OPPTAK)**

FOR YTTERLIGERE INFORMASJON:

Studierepsjonen
t: 22 59 05 00
e: studierepsjon@mf.no
- Bestill vår studiekatalog og/eller "En liten bok om prestekall" på
e: info@mf.no

UTGIVELSER 2012

NR. 1 10. FEBRUAR
NR. 2 7. MAI
NR. 3 24. SEPTEMBER
NR. 4 3. DESEMBER

Ettersendes ikke ved
varig adresseforandring,
men returneres
Menighetsfakultetet
med påført ny adresse.

B POSTABONNEMENT
RETUR:
MF KARTOTEK
POSTBOKS 5144
MAJORSTUEN
0302 OSLO

Videreutdanning for kirkelig ansatte

OPPSTART HØSTEN 2012

LØRDAGSUNDERVISNING PÅ MF (H12-V13),
LEGGES OGSÅ UT PÅ NETT

De store spørsmålene, 10 stp.

TVERRFAGLIG KURS (H12-H13): STUDIETUR TIL
STELLENBOSCH/SØR-AFRIKA

Menighetsutvikling i folkekirken, 20 stp.

TVERRFAGLIG KURS (H12-H13): STUDIETUR TIL
PRINCETON THEOLOGICAL SEMINARY/USA

Med livet som mønster, 20 stp.

PROSTIBASERT KURS (H12-V13): MF I SAMARBEID
MED PF/FAGRÅD FOR HOMILETIKK

**Kunsten å snekre en preken – med prostiet
som verksted, 10 stp.**

PKU-KURS MED OPPSTART H12/V13

Pastoralklinisk utdanning, 20 stp.

FOR MER INFO, SE MF.NO

Søknadsfrist 15. mars 2012!